

"Çətin yollar boyunca..."

O, istər yazıçı, dramaturq, istərsə də jurnalist kimi qələmə aldığı yazılarında cəmiyyətin diqqətini vacib məsələlərə yönəltməyə müvəffəq olurdu. Əsərlərində Azərbaycan qadınlarının problemlərinə xüsusilə geniş yer verirdi. Onun hekayələrini, povestlərini, dram əsərlərini oxuyan neçə-neçə qadına elə gəlirdi ki, Xalidə Həslova məhz onun həyatını, taleyini, çəkdiyi əziyyətləri, ağrı-acıları, keçirdiyi hiss və həyəcanları təsvir edib.

Azərbaycan ədəbiyyatında özünəməxsus yer tutan yazıçı Xalidə Həslova 1920-ci il aprelin 19-da Zaqatalada dünyaya göz açıb. Oxuyub öyrənməyə çox həvəsli olduğunu ilk təhsil illərindən bürüzə verib. Orta məktəbdə şagird olanda da, Zaqatala Pedaqoji Texnikumunun tələbəsi olanda da adı dərslərini yaxşı oxuyanlar sırasında çəkiliirdi.

Sonralar xatirələrində lap uşaqlıqdan yaradıcılığa meyil göstərdiyini yazacaqdı. Övvəllər şeirlər yazan Xalidə Həslova sonralar nəsr əsərləri qələmə alacaqdı...

Əmək fəaliyyətinə çox gənc yaşlarında başlayan Xalidə Həslova Zaqatalanın Qımır kəndində müəllim işlədi. Hər gün sinif otağına daxil olmaq, ona maraqla, inamla baxan şagirdlərinə savad öyrətmək könlüncə idi. Ancaq o illər artıq pünhan duyğularını qələmə pıçıldamağa, ruhunun duyduğu gözəllikləri vərəqlərə köçürməyə qəlbində susmayan bir çağırış vardı. Xalidə Həslova bu çağırışa mütləq səs verməli, onun ardınca düşüb ədəbiyyatın əsrarəngiz aləminə yol getməliydi.

O vaxtlar isə hələ ədəbi yaradıcılığın dərinliklərinə, incəliklərinə bələd deyildi. Qələmə aldığı gənc bir qızın zərif düşüncələri, kövrək duyğuları idi.

Bədii yaradıcılığa meyli, marağı qədər ali təhsil almaq istəyi də güclü idi. Xalidə Həslova aşib-daşan arzularını xəyallardan gerçəkliyə çevirmək üçün həvəslə, ümidlə yola çıxdı. O,

1939-cu ildə Leninqrad şəhərinə (indiki Sankt-Peterburq) getdi. Leninqrad Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinə daxil oldu. Ali məktəbin tələbəsi adını qazananda özünü dünyanın xoşbəxti sanırdı. Artıq arzuları da, xəyalları da daha əlçatan görünürdü.

Amma müharibə ona bu sevinci doyunca yaşamağa imkan vermədi. 1941-ci ildə Böyük Vətən müharibəsi başladı. Xalidə Həslova Leninqraddan ayrılmalı oldu, Bakıya gəldi. Təhsilini Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki Bakı Dövlət Universiteti) Filologiya fakültəsində davam etdirdi. Universiteti bitirdikdən sonra Zaqatalaya döndü. Pedaqoji fəaliyyətini davam etdirdi.

Aradan uzun illər keçməmişdi. Xalidə Həslova yenə gənc idi. Ancaq müəllimlik fəaliyyətinin ilk vaxtlarındakı Xalidə də deyildi. Həyatın çətin sınaqlarını, sərt üzünü, müharibənin ağrı-acılarını görmüşdü. Xatirələrində iz salmaqda olan, gördüyü, eşitdiyi hadisələri əsərlərində təsvir etmək düşüncəsi ona rahatlıq vermirdi. Ötən əsrin 40-cı illərində Xalidə Həslova ədəbiyyatda öz yoluna belə başladı.

İlk kitabı "Kiçik hekayələr" adı ilə 1950-ci ildə çapdan çıxdı. Həm uşaqlar, həm də böyüklər üçün yazdığı nəsr əsərləri maraqla qarşılandı, onu yazıçı kimi tanıtdı və sevdirdi. Xalidə Həslova məhsuldar yazıçı idi. Müxtəlif illərdə "İlk məktub", "Lalənin kitabı", "İki yoldaş", "Onun taleyi", "Məhəbbət ol-

mayanda", "Çətin yollar boyunca", "Atlas yarpaqları", "Sular durulur", "Ulduzlu papaq", "Rəna evlərini axtarır", "Dəniz çıraqları", "Yaşıl ayna", "Çılçıraq", "Kaman", "Xatirə", "Ana fəryadı" və başqa kitabları nəşr edildi.

Xalidə Həslovanın dram əsərlərinə teatr rejissorları mütəmadi müraciət edirdilər. "Bir sahilin adamları", "Nəğməli Könül", "Hamı doğmadır mənə" və başqa pyesləri müxtəlif teatrların səhnələrində uğurla tamaşaya qoyuldu. O həm hekayə, povest və romanlarında, həm də pyeslərində cəmiyyəti düşündürən məsələlərdən, əhəmiyyətli hadisələrdən bəhs edirdi.

İstedadlı yazıçı, dramaturq olmaqla bərabər, tərcüməçi kimi də ədəbiyyatsevərlərin rəğbətini qazandı. Tərcümə etdiyi əsərlərlə kiçik yaşlı oxucuları dünya xalqlarının ədəbiyyatı, mədəniyyəti ilə tanış edirdi. Xalidə Həslova türkiyəli məşhur yazıçı Əziz Nesinin uşaqlar üçün yazdığı hekayələri "İndiki uşaqlar möcüzədir" adlı kitabda balaca oxuculara təqdim etdi. Onun N.Nosov, N.Tixonov və başqa müəlliflərdən etdiyi tərcümələr də maraqla qarşılandı.

Xalidə Həslova uzun illər mətbuat sahəsində də fəaliyyət göstərdi. O, maraqlı, aktual mövzulu məqalələrlə mətbuatda mütəmadi çıxış edən istedadlı və peşəkar jurnalist kimi tanındı. Dövrünün ən çox oxucu auditoriyasına malik, sevilən jurnallarından olan "Göyərçin" jurnalında baş redaktor, "Azərbaycan qadını" jurnalında ədəbi işçi və baş redaktor vəzifələrində çalışdı. Redaktor işlədiyi müddətdə neçə-neçə istedadlı qələm sahibi onun köməyi və dəstəyi ilə üzə çıxdı, oxucuların diqqətini cəlb edən məqalələri işıq üzü gördü.

Xalidə Həslova həm də bir sıra nəzəri məqalələrin müəllifidir. O, "Uşaq ədəbiyyatında ədəbi tənqid haqqında", "Gözəl duyğular", "Uşaqlara yüksək keyfiyyətli əsərlər verək", "Ədəbiyyat və tərbiyə" və digər məqalələrində uşaq ədəbiyyatı problemlərini işıqlandırmışdır.

Respublikamızın ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən Xalidə Həslova Azərbaycan Qadınlar Şurası Rəyasət Heyətinin üzvü, Bakı Şəhər Sovetinin deputatı, Qadınların əməyi və analığı mühafizə komissiyasının sədri oldu. O, Azərbaycan SSR Ali Sovetinin fəxri fərmanları, "Qırmızı Əmək Bayrağı", "Şərəf nişanı" ordenləri ilə mükafatlandırıldı.

Yazıçı, dramaturq, tərcüməçi, redaktor, ictimaiyyətçi Xalidə Həslova 1996-cı il dekabrın 5-də vəfat etdi.

İllər ötsə də, onun qəhrəmanları oxucuya, tamaşaçıya bu gün də doğmadır. Çünki yazıçı, dramaturq Xalidə Həslovanın bütün əsərlərində insanları başa düşmək, sevmək arzusu, istəyi var. O, bu hisslərlə "Hamı doğmadır mənə", "İnsan ömrü bir nəğmədir" dedi. Yorulmadan, usanmadan, ruhdan düşmədən həyatın sınaqlarından keçdi, "Çətin yollar boyunca..." əbədiyyətə üz tutdu.

Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"